

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра природничих наук з методиками навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА

ОК 12. Виробнича (педагогічна) практика

Спеціальність 014 Середня освіта (Природничі науки)

Освітня програма «Середня освіта (Природничі науки)»

Інститут психології і педагогіки
психолого-природничий факультет

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма «Виробнича (педагогічна) практика» для здобувачів вищої освіти денної і заочної форми навчання I курсу магістратури за спеціальністю 014.15 Середня освіта (Природничі науки)

Мова навчання: українська

Розробник: Грицай Наталія Богданівна, професор кафедри природничих наук з методиками навчання, доктор педагогічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри природничих наук з методиками навчання

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри природничих наук з методиками навчання

проф. Грицай Н.Б.

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від «02» вересня 2020 року № 4

Голова навчально-методичної комісії психолого-природничого факультету

доц. Сяська І.О.

Опис педагогічної практики

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 12	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка» (шифр і назва)	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): 014 Середня освіта (Природнича освіта)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 5		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: портфолію практики		Семестр	
Загальна кількість годин – 360		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних Тижнів - 8	Освітній ступінь: магістр	-	
		Практична робота	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		Вид контролю:	
Диференційований залік			

2.1. Мета виробничої (педагогічної) практики – підготовка майбутніх учителів до навчання фізики, хімії, біології та природничих наук у закладах загальної середньої освіти, що є одним із основних напрямів професійної діяльності випускника освітньої програми «Середня освіта (Природничі науки)».

Виробнича (педагогічна) практика спрямована на оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами і формами організації освітнього процесу в старшій школі, вироблення в них фахових вмінь і навичок для прийняття самостійних рішень в умовах майбутньої професійної діяльності, формування потреби систематично поповнювати свої знання та творчо використовувати їх у різних навчальних ситуаціях.

2.2. За час практики здобувач вищої освіти зобов'язаний виконати такі **завдання**:

- планувати навчальну діяльність з урахуванням вимог навчальної програми та з урахуванням індивідуальних особливостей учнів;
- прогнозувати результати діяльності;
- розробляти плани уроків, екскурсій, позакласних заходів та проводити їх аналіз;
- налагоджувати професійно-ділові стосунки з колегами;
- організовувати індивідуальні, групові, колективні форми роботи зі школярами;
- організовувати самостійну роботу учнів, допомагати учням в організації різних видів діяльності;
- застосовувати різні методи оцінювання навчальної діяльності учнів;
- використовувати різні форми контролю освітнього процесу;
- оцінювати ефективність використаних форм, засобів і методів;
- застосовувати різноманітні методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності школярів.

2.3. Практика забезпечує формування у майбутніх фахівців таких програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу та генерування нових ідей.

ЗК2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах сталого розвитку суспільства та поваги до прав і свобод людини.

ЗК3. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, застосовувати знання на практиці

ЗК7. Здатність відповідально ставитися до завдань і обов'язків, мотивувати людей до досягнення спільної мети.

ЗК8. Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність працювати автономно та в команді, виявляти міжособистісну взаємодію незалежно від походження й культурних особливостей і поваги до різноманітності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

СК1. Здатність до формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

СК5. Здатність формувати мотивацію до здоров'язбережувальної і природобезпечної діяльності, яка спрямована на безпеку та дотримання здорового способу життя.

СК6. Здатність належно використовувати у професійній діяльності біологічну, фізичну та хімічну термінологію, вільно передавати природничі концепції, принципи і теорії усними, письмовими та візуальними засобами.

СК7. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання й виховання учнів з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей і особливих освітніх потреб.

СК8. Здатність застосовувати сучасні методики та інноваційні технології, у тому числі й інформаційні, у професійній діяльності для забезпечення якості освітнього процесу з курсу природничих наук, біології, фізики та хімії у закладах загальної середньої освіти.

СК9. Здатність підбирати і складати творчі завдання та задачі, організовувати безпечне проведення навчально-дослідницької діяльності учнів у лабораторних і природних умовах.

СК10. Здатність застосовувати сучасні методики діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

СК11. Здатність створювати психологічний мікроклімат в учнівському колективі, що сприяє навчанню й вихованню школярів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей.

СК12. Здатність використовувати результати наукового пошуку в практичній діяльності

СК14. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду для підвищення педагогічної майстерності.

Програмні результати навчання

ПРН1. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з психології та педагогіки з метою розвитку загальної культури й соціалізації особистості.

ПРН2. Конструктивно вирішувати особистісно й професійно-значущі проблеми відповідно до загальноприйнятих морально-етичних норм та на основі гармонійного поєднання знань з природничих наук, методики їх навчання і культури педагогічного спілкування.

ПРН3. Вибирати і застосовувати дослідницькі методики й інструменти для безпечного проведення фізичних, хімічних, біологічних експериментів та критично оцінювати здобуті результати.

ПРН5. Формувати здоров'язбережувальну освітню концепцію у процесі вивчення природничих наук як важливу складову професійної діяльності сучасного вчителя.

ПРН6. Застосовувати набуті знання з предметної галузі, сучасні методики і освітні технології, у тому числі інформаційно-комунікаційні, для формування в учнів загальних і предметних компетентностей.

ПРН10. Проектувати та здійснювати освітню діяльність з природничих наук, біології, фізики, хімії з метою реалізації та діагностування навчальних досягнень учнів з урахуванням їхніх індивідуальних і вікових особливостей.

ПРН11. На основі рефлексії й аналізу передового педагогічного досвіду впроваджувати інновації у власній професійній діяльності та вдосконалювати її впродовж життя.

ПРН12. Використовувати сучасні досягнення в природничій освіті та наукових дослідженнях у власній практиці на уроках, у позаурочній і позакласній роботі.

ПРН16. Дотримуватися норм безпечної поведінки щодо себе, інших людей та збереження навколишнього середовища.

ПРН17. Ефективно взаємодіяти у складі команди, в мультидисциплінарному й полікультурному оточенні з дотриманням сучасних принципів толерантності, діалогу та співробітництва.

3. Очікувані результати навчання:

Знати: 1. Актуальні проблеми методик навчання природничих наук.

2. Психологічні та методичні підходи до проведення уроків і позакласної роботи з природничих наук, фізики, хімії, біології.

3. Особливості навчання учнів різного рівня підготовки.

4. Культуру ділового та професійного спілкування.

Вміти: 1. Реалізовувати принципи педагогічної етики та творчості у професійній діяльності.

2. Організовувати різні види занять з природничих наук, фізики, хімії, біології в старшій школі.

3. Розуміти доцільність та можливості застосування нових методів і технологій в обраній галузі науки.

4. Реалізовувати краєзнавчий принцип у навчанні природничих предметів.

4. ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Перед початком практики проводиться настановча конференція, на якій завідувач кафедри та груповий керівник повідомляють здобувачам мету практики, ознайомлюють їх з базами практики, основними завданнями, порядком проходження практики та оформлення звітної документації.

Здобувачі обов'язково проходять вступний інструктаж з охорони праці у ЗВО і на робочому місці – в ЗЗСО.

Студент-практикант повинен виконувати такі види діяльності:

Як учитель-предметник здійснювати:

- викладання фізики, хімії, біології, інтегрованого курсу «Природничі науки» як навчального предмета згідно з навчальними програмами для 10-11 класів,

- підготовку конспекту уроку,

- вибір оптимальної методики навчання відповідно до мети уроку,

- організацію позакласних заходів з предмета,

- організацію екскурсій школярів, що передбачені програмою предмета (у місцеві біогеоценози – до парку, скверу, річки, озера та ін.),

- оснащення кабінетів фізики, хімії, біології новими наочними посібниками,

- забезпечення необхідного рівня техніки безпеки для роботи в кабінетах фізики, хімії, біології.

Як класний керівник здійснювати:

- контроль за роботою учнів у класі,
- організацію і проведення виховних годин з учнями,
- ведення шкільної документації,
- ведення щоденника успішності,
- організацію чергування учнів у класі й школі;
- об'єднання учнівського колективу, налагодження в ньому психологічної атмосфери доброзичливості, співробітництва і толерантності.

Змістовий модуль 1. *Ознайомлення з освітнім процесом. Аналіз уроків фізики, хімії, біології та природничих наук*

Практика студентів розпочинається із зустрічі з керівниками закладу загальної середньої освіти. Директор / заступник директора установи інформує про кількість учнів, кадровий склад, рівень забезпеченості матеріально-технічної бази.

Студенти-практиканти вивчають Статут ЗЗСО, календарно-тематичні плани з предметів.

Впродовж першого тижня студент-практикант:

- отримує настанови в університеті та закладі загальної середньої освіти; ознайомлюється з документацією з педпрактики (завдання-звіт, індивідуальний план, залікові відомості); ознайомлюється із сайтом закладу освіти; вивчає документацію закладу освіти (плани урочної та позакласної роботи з фізики, хімії, біології та природничих наук, план роботи класного керівника, особові справи учнів класу) і складає на її основі індивідуальний план практики, який обов'язково затверджується груповим керівником; з'ясовує наявність і відповідність засобів навчання змісту уроків та інших форм роботи з учнями (знайомство з обладнанням шкільних кабінетів біології, фізики та хімії, музеїв, бібліотек тощо); відвідує всі уроки та всі позакласні заходи у класі, на базі якого проходить практику.

Форма звіту: щоденник педагогічної практики.

Змістовий модуль 2. *Навчальна робота в класі*

Студент-практикант виконує всю роботу вчителя фізики, хімії та біології; проводить уроки за розкладом, 12 уроків оформлює як залікові (теми залікових уроків студент узгоджує з керівником від інституту і бази практик); допомагає вчителю у проведенні позаурочної та позакласної роботи з предметів; відвідує уроки студентів-практикантів та бере участь в їх обговоренні, отримує оцінки за самоаналіз та аналіз уроків; працює над поповненням та впорядкуванням матеріальної бази кабінетів; виконує групове та індивідуальне завдання з методик навчання природничих наук; веде документацію; бере участь у підсумковій конференції в школі та в університеті, де обговорюються результати педагогічної практики.

Форма звіту: щоденник педагогічної практики.

Змістовий модуль 3. *Виховна і позакласна робота*

Студент-практикант виконує всю роботу вчителів фізики, хімії, біології та природничих наук і класного керівника в своєму класі; проводить по одному позакласному заходу; одну тематичну годину з будь-якої теми природничого змісту (за всі проведені уроки та позаурочні форми роботи отримує оцінки, що виставляються у завдання-звіті на сторінках щотижневого планування); проводить виховні години; бере участь у проведенні батьківських зборів; складає психолого-педагогічну характеристику на учня.

Змістовий модуль 4. *Контроль освітнього процесу*

Протягом всього періоду практики здобувачі аналізують вимоги до навчальної діяльності учнів з різних розділів навчальних програм для 10-11 класів закладу загальної середньої освіти. Тематика і зміст контролю визначається відповідно до річного плану закладу та календарно-тематичного плану. Для виконання цього завдання студенти аналізують різні форми навчально-виховної роботи з учнями.

Практиканти проводять діагностику знань, умінь і навичок учнів різних класів. Визначають характер взаємодії вихователів і батьків у вирішенні питань навчання та виховання школярів. На основі одержаних даних оцінюють ефективність педагогічної діяльності вчителів, дають рекомендації щодо вдосконалення освітньої роботи.

Змістовий модуль 5. Дослідницька робота

Упродовж періоду практики студенти проводять дослідницьку роботу з методик навчання природничих наук.

Виконують індивідуальні дослідницькі завдання за дорученням наукового керівника відповідно до теми наукового дослідження здобувача.

Тематика і зміст роботи визначається метою і завданнями кваліфікаційної (магістерської) роботи. Педагогічний експеримент складається з констатувального та формувального етапів, які здійснюються упродовж навчального року.

Форма звіту: щоденник педагогічної практики.

Завершується робота студентів оформленням звітної документації та підготовкою до участі у підсумковій конференції за результатами практики. Кожна група студентів-практикантів готує доповідь про досвід навчання та виховання школярів, з яким ознайомила під час практики, розробляє цікаву форму наочної презентації підготовленого методичного заходу.

На підсумковій конференції студенти звітують про виконану роботу, а також висловлюють свої думки щодо змісту та організації практики. Методисти та груповий керівник оцінюють роботу кожного студента і оформлюють звіт.

Форма звіту: щоденник педагогічної практики, бланки аналізу 12 уроків фізики, хімії, біології та природничих наук з різних розділів програми, опис кращого досвіду роботи вчителів природничих предметів.

5. Структура залікового кредиту педагогічної практики

Змістовий модуль	Кількість годин
Змістовий модуль 1: Ознайомлення з освітнім процесом. Аналіз уроків фізики, хімії, біології та природничих наук	50
Змістовий модуль 2: Навчальна робота в класі	120
Змістовий модуль 3: Виховна в позакласна робота	80
Змістовий модуль 4: Контроль освітнього процесу	50
Змістовий модуль 5: Дослідницька робота	60
Всього годин	360

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне довготривале завдання: виконуючи завдання цього модуля, студенти *вивчають та узагальнюють кращий досвід навчання фізики, хімії, біології та природничих наук*. При цьому вони повинні орієнтуватися на такі критерії, як актуальність, тобто відповідність діяльності вчителів сучасним завданням шкільної освіти; оригінальність та новизна досвіду; ефективність та стабільність результатів, яких досягає вчитель у навчанні та вихованні учнів, збалансованість і комплексність результатів педагогічної праці, ефективність взаємодії складових у цілісній системі.

Потрібно оцінити і раціональність витрат часу, зусиль, засобів, затрачених на досягнення належних результатів. Під час педагогічної практики кожен студент повинен *вивчити та описати досвід роботи одного з учителів*. Досвід може бути презентований у формі буклету, листівки, плакату, поданий також у електронному варіанті (підготовлений до презентації з допомогою мультимедійних засобів).

7. Засоби діагностики результатів навчання

Спостереження за роботою студента з учнями; обговорення відкритих уроків, обговорення проведеного студентами виховного (позакласного) заходу, доповідь на звітній конференції, оформлення портфолію практики, конкурс наочних посібників.

8. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Модуль 1					Модуль 2 (ІНДЗ)	Підсумкове оцінювання (звітна документація, підсумкова конференція)	Сума
ЗМ - 1	ЗМ - 2	ЗМ - 3	ЗМ - 4	ЗМ-5			
15	15	15	15	20	10	10	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання результатів практики

Кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання
Відмінно (90-100)	Здобувач вищої освіти повністю виконав програму практики; підготував, логічно та обґрунтовано виклав та бездоганно оформив звіт про проходження практики, який за змістом, обсягом, структурою відповідає вимогам до практики; виявив високий рівень практичних умінь під час виконання завдань практики; упевнено та аргументовано здійснив захист практики.
Дуже добре (82-89)	Здобувач вищої освіти повністю виконав програму практики; підготував, виклав з певними незначними порушеннями послідовності та оформив звіт про проходження практики, який за змістом, обсягом, структурою відповідає вимогам до практики; виявив високий рівень практичних умінь під час виконання завдань практики; упевнено та аргументовано здійснив захист

Добре (74-81)	Здобувач вищої освіти повністю виконав програму практики; підготував, виклав з певними незначними порушеннями послідовності та оформив звіт про проходження практики, який за змістом, обсягом, структурою в основному відповідає вимогам до практики; виявив рівень практичних умінь під час виконання завдань практики, необхідний для переважно успішного розв'язання практичних завдань; здійснив захист практики з деякими неточностями у другорядному матеріалі, які виправив самостійно.
Задовільно (60-73)	Здобувач вищої освіти повністю виконав програму практики; підготував, виклав з певними незначними порушеннями послідовності та оформив звіт про проходження практики, який за змістом, обсягом, структурою в основному відповідає вимогам до практики, але визначається неточностями, порушенням логіки; виявив рівень практичних умінь під час виконання завдань практики, необхідний для розв'язання переважної більшості практичних завдань; здійснив захист практики зі значними помилками та порушенням послідовності, які виправив з допомогою
Незадовільно (0-59)	Здобувач вищої освіти неповністю виконав програму практики, працював, під час практики безсистемно; підготував, виклав зі значними порушеннями послідовності та оформив звіт про проходження практики, який за змістом, обсягом, структурою лише частково відповідає вимогам до практики; виявив недостатній рівень практичних, умінь під час виконання завдань.

9. Методичне забезпечення

1. Зразки оформлення звітної документації з практики.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Звіт перевіряється і затверджується керівниками практик від бази і закладу освіти.

Звітна документація є друкованим результатом проведеної роботи під час проходження виробничої (педагогічної) практики.

Після проходження виробничої педагогічної практики **студенти** представляють:

1. Груповому керівнику:

- 1.1. Щоденник практики
- 1.2. 12 конспектів залікових уроків (фізика, хімія, біологія).
- 1.3. По 1 конспекту позакласного заходу з предмета.
- 1.4. Характеристику з оцінкою.

2. Методистам з педагогіки і психології

- 2.1. Психолого-педагогічну характеристику на учня класу.
- 2.2. Методичну розробку одного виховного заходу.
- 2.3. Індивідуальне завдання.

Староста групи здає:

1. Відомість на оплату працівникам школи;
2. Відомість диференційованого заліку з виробничої (педагогічної) практики;
3. Звіт про проведену роботу групи за весь період педпрактики (письмово та у вигляді відеоматеріалів, інформаційного листка, газети тощо).
4. Облік відвідування виробничої (педагогічної) практики студентів в академічному журналі та виконання навантаження з практики методистами практики.

Політика щодо дедлайнів:

Звітна документація з практики, яка здається із порушенням термінів без поважних причин, оцінюється на нижчу оцінку.

Політика щодо відвідування:

Відвідування бази практики є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин завдання практики можуть виконуватися в онлайн формі за погодженням з керівником.

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення практики студент складає залік комісії за кожен модуль та оформлення звітної документації. За результатами модулів студент отримує підсумкову оцінку, що оформлюється у зведену відомість та залікову книжку студента як диференційований залік.

Результати складання заліків з практики заносяться в залікову відомість, виставляються в заліковій книжці та індивідуальному плані студентів.

10. Рекомендована література

Базова

1. Блажко О. А. Загальна методика навчання хімії : навчальний посібник для студ. хімічних спец. вищих педагогічних навчальних закладів. Вінниця: Планер, 2012. 240 с.
2. Величко Л.П. Теорія і практика навчання органічної хімії у загальноосвітніх навчальних закладах: монографія. Київ: Генеза, 2006. 330 с.
3. Виноградова Т.В. Книга класного керівника. Харків: Вид. група "Основа", 2006. 128 с.
4. Виховна система школи / Упоряд. В.В. Григораш. Харків: Вид. група "Основа", 2005. 128 с.
5. Грицай Н. Б. Методика навчання біології: навчальний посібник. Львів: Видавництво «Новий світ – 2000», 2019. 312 с.
6. Грицай Н. Педагогічна практика як засіб формування методичної компетентності майбутніх учителів біології. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. Вип. 5. Ч. 2. С. 26–33.
7. Дрозденко К.С. Психолого-педагогічна характеристика особистості учня. *Позакласний час*. 1999. №19-20. С. 3-14.
8. Загальна методика навчання біології: навч. посібник / [І. В. Мороз, А. В. Степанюк, О. Д. Гончар та ін.]; за ред. І. В. Мороза. Київ: Либідь, 2006. 592 с.
9. Методика навчання фізики у старшій школі / Савченко В.Ф., Бойко М.П., Дідович М.М., Закалюжний В.М., Руденко М.П. Київ: Академія, 2011. 294 с.
10. Мороз І.В., Ярошенко О.Г. Педагогічна практика студентів у загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посібник. К., 2003. 90 с.
11. Навчання хімії у старшій школі на академічному рівні : монографія / Величко Л.П., Буринська Н.М., Вороненко Т.І., Лашевська Г.А., Титаренко Н.В. К. : Педагогічна думка, 2013. 160 с.
12. Навчання біології у старшій школі на академічному рівні: монографія / Матяш Н.Ю., Вербицький В.В., Козленко О.Г., Коршевніук Т.В. Київ: Педагогічна думка, 2013. 228 с.
13. Островерхова Н. Аналіз уроку: концепції, методики, технології. К., 2003.
14. Педагогічна практика студентів у загальноосвітніх навчальних закладах: начальний посібник / Уклад.: Соловей М.І., Ніколаєва С.Ю., Спіцин Є.С., Кудіна В.В., Бражник Н.О., Демчук В.С. К.: Ленвіт, 2010. 133 с.
15. Педагогічна практика: Навч-метод. посібн. У 2 ч. /За ред. Л.В.Пшеничної, А.А.Сбруєвої, О.В.Перетятко. Суми, СДПУ, 2004.
16. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посібник /За ред. І.А.Зязюна, О.М.Пехоти. К.: Вид-во А.С.К., 2003.
17. Шапран Ю.П., Довгопола Л.І. Практичний аспект професійної підготовки вчителів біології: монографія. Переяслав : ФОП Домбровська Я.М., 2020. 198 с